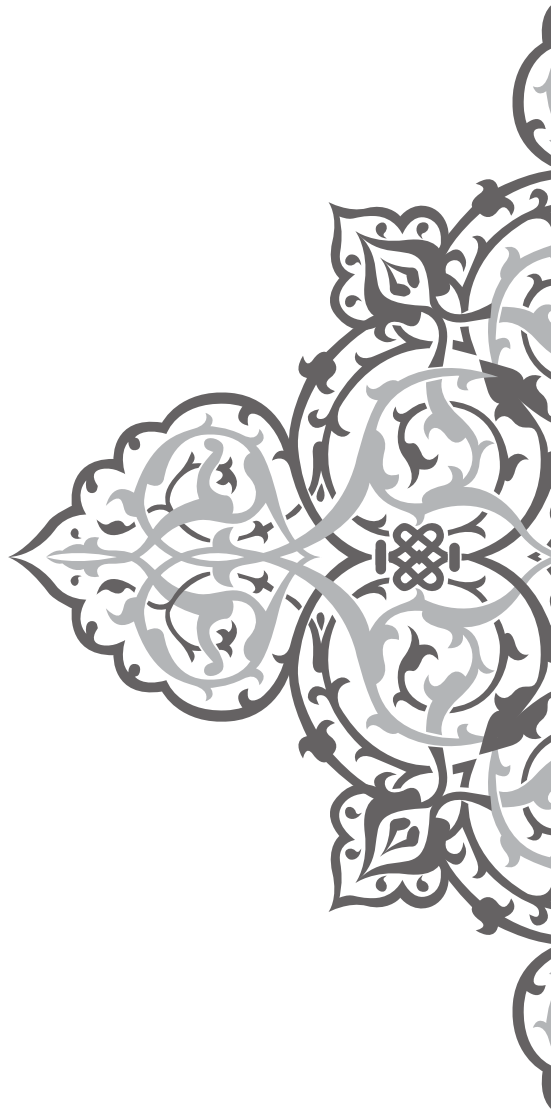

ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ ДАНИЛОВ

НА ГРАНИ ВРЕМЕНА

Најлепше њесме о Србији

ДРАГАН ЈОВАНОВИЋ ДАНИЛОВ

НА ГРАНИ ВРЕМЕНА

Најлејше њесме о Србији

M
Vukotić
Media

Драган Јовановић Данилов

СРПСКА ОЗАРЕЊА

*Још је Исидора Секулић говорила да има неке па-
клене казне у принудном слушању једној истој
гласа, истој сјила, и истој менталишења. То
заправо значи да је бојаштво једне културе у
разноликости, разноврсности. Књигом „На тра-
ни времена“ желео сам да покажем бојашу раз-
ноликост српске поезије посвећене Дунаву, Сави,
Дрини, Морави, неухватљивој мајици која зрачи
са мајестетичној сјаја византијској иконојиса,
српским манастирима и пределима. Цитираћу
Одна: “Уметности треба да буде као сир из неке
жује – локалан, а свуда поштован.”*

*Ова књига настоји да покаже колико је бишан
rabus, locus, loculus, код духовне особености шла,*

зденац и денџиџетџа. То ниџошџо није џовраџак на џлеменско и џриврженосџи сџароседелачком, већ џовраџак на чулну особеносџи, на дубину у себи и живу срџику разнородних и дивидуалних џесничких експресија.

Песме из књиге „На џрани времена“ су живоџне, џелесне, езоџеричне, џиџијске, микрокосмичне, а џиџи свейсџи универзално разумљиве. Као и срџски џејзаж, џако је и срџска џоезија деликаџно издиференцирана. У џој џикривамо архейџска указања, џривзање џраџачких часџи, анђела и демона срџској исџоријској карневала и џрошлосџи сојсџива, џе народску мисџику, неуморну заџруднелосџи џрироде, џордосџи у џсихи нашеј човека, дијалоџ окореле џордосџи земље и женској џринџија који оличавају срџске реке, џе џреваџу Балкансџива над Хеленизмом.

Да џеоџрафски џејзаж џрајно одређује и душевни џредео, на најлеџи начин џџврђују џесме из ове књиге у којој је couleur locale џредсџављен у свој својој сјајносџи и леџџи. Србија није џек неки џуки џросџор на свейсџој џеоџрафској карџи, већ нешџо живо и џрианско, жива човекова сушџина, жива рана из које избија снаџа нечеј дубокој и џнављајућеј. Пришом, унуџрашњи џејзаж одсликава сџољашњи џејзаж, као шџо се небо одсликава у води.

Симейџралу књиге „На џрани времена“ џредсџавља џесма Милоша Црњанској „Ламент над Београдом“, која је најросџо експлодирала кроз вулкан џвоџа нашеј џисца с којим се срџска књи-

жевносћ највише узнела. У њишању је волшебна айолођија Беођраду, оваздушена, њленерска ѡесма, а plain air дословно значи исђуњеносћ ваздухом. Беођрад је ѡрад укршићених уђицаја који су резулћаш ѡрожимања народа и кулћура. Лейођа Беођрада је уђраво у њеосћојању чистокрвне кулћурне ѡе-неолођије. Десћођ Сћефан Лазаревић је Беођрад у ѡеђнаесћом веку ѡосвећио Пресвећој Бођородици. Није ли баш заћо Беођрад људима мајчинско крило? Тачно је, за срђску међакулћуру Беођрад има ѡресудан значај.

Али, Србија није само Беођрад. Србији нема бољићка док се не окрене ѡрема мношћву својих мањих међађрадова невеликих ѡо физичким размерама, али бићних жаришћа, јер у њима има свећлих оријенћација и ѡросвећљених душа. Ми смо ѡосћали ѡраћично недовршени, ѡомрачени демоњоклонсћвима, склони ѡесимисћичкој ѡо-шћишћеносћи која на сву срећу још није ѡрешла у нихилизам. Србија као међакулћура није усћела да осћвари ни десечћи гео својих ѡошћенцијала. Преосћаје нам као народу ѡрилично мучан међа-исћоријски ѡроцес, кораци ка озарењу свесћи. Јер, или ћемо се сћусћићи још више у мајме, или ћемо се уздићи до високих слојева и ѡрансмићова.

Пред ѡобом, чићаоче осећљивој духовној и душевној сасћава, налазе се ѡесме анћолођијске, надигеолођијске, ѡесме изван свих аћавизама, архаизама и ѡредрасуда. Песме обелодањујуће које се развијају у засћаву једне космођолићске ѡри-ћадносћи срђској ѡеснишћва. У њима се изнова

редефинише и дубински сагледава незаменљиви и сложени појам идентитета. А идентитет никако није нешто заувек зацементирано, већ жива ствар која се увек изнова преображава.

Ове песме које преиспитију српску етничку, душевну и културну седиментацију и особености и у којима проналазимо поклоњење пред вечном прелешћу српских манастира, трагова, предела, поучавају да ујориште не би требало да тражимо у некаквој идеализованој прошлости, већ да идентитетски језик своје културе и оно што је у српској поезији аутохтоно и самородно, посматрамо као део заједничке цивилизације која се увек изнова рађа.

Рецимо, на крају, нешто о нарави ове књије. „На грани времена“ није ни антологија, ни панорама, ни изнуђен прељед, ниши бривијар заснован на складиштењу песама, већ најпросто цветник, који је настао на подстицај Манојла Вуковића, у коме сам покушао да понудим поуздано и плодотворно сагледавање видика српске поезије, указујући на њено јединство разноликости и разноликост јединства. Србија се у књизи „На грани времена“ огледа као особена културна колеква, раскршће плодноносних укрштања и размена источних и западних култура, Медитерана и Средње Европе. Проналазимо у овим песмама глорификацију шла, али не и крви.

Песме из мој избора укидају својом уметничком оствареношћу и видовитошћу сваку нејерикосновену несумњивост границе и по законитостима

покрећношћи и свежине откривају српски космо-психолог и код духовне особености овој шла као део европској и светској контекста, чувајући светлост сиритуалној.

У овом цветнику сачињеном под покрови-тељством Мнемосине, мајке девет Муза и бо-тиње памћења, налазе се многе у српском народу већ обљубљене песме. Само осећајан и уметнички обдарен народ могао је створити овакву поезију. Оно ћемо бити у шта верујемо, онолико колико верујемо. Нешто тешко и смоласно, а оти моћно и шойлинско заљускује нас са сираница ове тошове телесне књије из које се осећа мирис и дах земље.

Зашто, читај ове песме! А читај, што значи за-нови, обнови, понављај, сећај се изнушра, самим собом.

Захарије Орфелин

ПЛАЧ СЕРБИЈИ

јејаже сини в различија тосубарсѣва расјејали сја

Како стаде Србија, славна и угодна,
са множеством народа бивша пређе плодна,
пресилними цареви и храбри солдати,
сад у ропство другима морала се дати.

Плачући, ах, прегорко, плачем се дан и ноћ,
моју терзам утробу, јер ја нејмам помоћ:
који су ми од најпре добри друзи били,
сад су ми се велики врази појавили.

Славни моји цареви и вожди велики,
с моји храбри витезови и сини толики,
острим мачем падоше у својој држави.
Ах, на жалост горку ми осмех ја без слави!

Морала сам већ поћи ја к различним царем,
горке сузе лијући мећем се у јарем.
Сви се мени ругају и кулу сви кажу:
„Ето наша рониња!“ – а бреме налажу.

Сербске моје границе и земље ридајут
что храбри ми витези туд не пројезжајут.

Разорени градови сви пусти већ стали,
куле бојне српске све и дворови пали.

Ах, несрећа та моја до ада ме сведе,
свако веће зло своје спустив на ме седе.
Уви мени несрећној! Гди су цари моји?
Гди војводе преславне са храбрими воји?

Једна чада у Турској, а посвуда друга
стењут љуто, жалосно – ах, прегорка туга!
По толикој је слави и мојој храбрости,
погнута стала сам – о, моје жалости!

Сав се дух мој у мени прегорко вазмути,
терзајући с', утроба срца ми преврати.
Врази моји проклети мене преварише,
радост моју последњу навјек заточише.

Сви веће врази моји рукама пљескајут,
хулно звижде на мене, а злобно глас дајут:
„То ли она преславна Србија у свјету?
Сад слушкиња наша бист, дала с' нам под пету.“

И сви моји пророци славу вазљубили,
с чадми моји у ропству мене оставили;
добро опшче презрјевше, преко мене гледе,
само о том пекут се да славу наследе.

Оружја сва моја враг мој затупио,
преко своје са мојом сабљом заоштрио:
у крв моју умаче, па ме злобу пише,
чада моја ногами газећ, злбом дише.

Поток већ от суза лијет око моје,
јербо срце жалости испуштава своје:
изнемогла снага, сва, пун је свак жалости,
јер сам се ја лишила моје све храбрости.

Добри моји синови ни у што сви стали,
оружја са плећи врагом дат морали;
сисе они змијеве сисати гоне се,
са свих страна вражије напасти боје се.

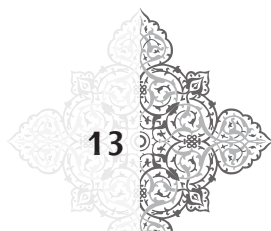
Восток, запад, полуноћ бојали се мене,
славне храбре Србије, бивше тогдa једне;
а сад сједим жалосна у ропству тужећи,
и за мојом храбростју прегорко плачући.

Помрачи се и вид мој, руку ослабили,
згубила сам и снагу, сасвим ме сатрли.
Славна моја сва храброст на Косову паде,
а тко ће ме утјешит, нејма тога сада.

Стреле своје на мене врази напрегоше,
очи моје и срце најпре избодоше;
покрај мене тко ходи слободно ме стрела,
шкрипе зуби на мене – то је свима жеља.

Косе моје на сабље врази моји вијут
и ногама тлачу ме, а по лицу бијут;
чада моја прогоне, Марсу љуту дају,
и тим срцу мојему жалости задају.

Зубе су ми избили и одсјекли хране,
отрови поје мене и сине ми јадне;

идан и ноћ труде се да у јаму своју,
ах, Србије жалосна, баце душу твоју!

Где су сад ближњи моја? И сестра остави,
сасвим мене презрјела, помоћи не јави.
Ах, Србије пребједна! Сви тебе презрјели,
и сосједи и друзи већ те оставили.

Но и сами синови моји веће стали
јогунасти, свирепи, и тугу ми дали;
трзају ми утробу, сами се сви смели,
а не знаду у шта се вјековјечно свели.

Шарке пушке и бритке сабље положили
пред ногама врагов си, имати мислили
каквог тиме покоја или ти слободе,
но нејмајућ свог вожда, ништа не находе.

Ученија нејмаду, оружје згубили,
и врагима сатрани, себе помрачили;
у поданство пали свуд, у велике беде,
носе бремене велико, а јоштер не виде.

Цркве моје пропале от слободе своје _
утјесњени левити, жално срце моје!
Врази чада к трећему обору нагоне,
развлачими мукама к западу догоне.

Старешине све моје клоне се на страну,
сви, по мраку ходећи, мене саму јадну
остављају на мукама, ах, жалосте моје!
Ах, Србије пребједна! Гдје надежда твоја?

Ризи с мене њекоји моји раздераше,
и нагу ме државним на срам објавише;
себи славе тражећи, мене удручајут,
само што државније јешче м' зашчишчајут.

Тко ми може довољно жарких суза дати
ову моју несрећу довјека плакати?
Више нејман надежде, развје моју жалост
сам ти, вишњи, о Боже, премјени на радост!

